

NACZYNIĘ (760) *sb n*

naczynie (759), **naczenie** (1); naczynie : naczenie *CzahTr* (1:1).

a oraz końcowe *e* *pochylone*; naczenie z *tekstu nie oznaczającego é*.

sg N naczynie (210). ◇ *G* naczynią (129). ◇ *D* naczyniu (7). ◇ *A* naczynie (175). ◇ *I* naczyniem [w tym zapis: naczyniem (1) *BudBib* 3.*Esdr* 1/44[45]] (74), naczynim (18); -im *OpecŻyw*, *KrowObr*, *KwiatKsiąż*, *OrzQuin*; -ém : -im *Leop* (3:1), *BibRadz* (17:1), *BielKron* (1:3), *CzechRozm* (4:5), *SkarŻyw* (2:2), *WujNT* (3:2); ~ -ém (2), -(e)m (72). ◇ *L* naczyniu (33). ◇ *V* naczynie (2). ◇ *pl N* naczynią (27). ◇ *G* naczyniow (1). ◇ *A* naczynią (75). ◇ *I* naczyniami (1) *SkarKaz*, naczyniami (1) *KwiatKsiąż*. ◇ *L* naczyniach (5); -äch (2), -ach (1), -(a)ch (2); -äch *BudNT*; -äch : -ach *SkarŻyw* (1:1). ◇ *du N* (*cum nm*) naczyni(e) (1) *Leop* 2.*Reg* 16/1. ◇ *A* (*cum nm*) naczyni(e) (1) *Leop* 1.*Reg* 25/18.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Narzędzie, sprzęt, wyposażenie, przedmioty potrzebne do wykonania jakiejś czynności; *instrumentum Mymer*¹, *BartBydż*, *Mącz*, *Vulg*, *Modrz*, *Cn*; *organum Mącz*, *Modrz*, *Cn*; *vas Mącz*, *Vulg*, *Modrz*; *arma*, *machina*, *supellex*, *utensilia Mącz*, *Cn*; *armamenta Vulg*, *Cn*; *supellectilis Vulg*; *apparatus Cn* (424) : *ZapMaz II Ł* 1/34v [2r.]; *OpecŻyw* 153v, 154; *Mymer*¹ 14; *BartBydż* 14b, 75; *FalZioł V* 32v, 33v; *LibMal* 1547/137v; *HistAl* 17; Y owłfem nye tylko Prorocy/ ále y fluzbá Boża w koscyelę nic nye pocżnye bez tego naczynia/ ktore czynią á gotuyą rzemyęsnicy. *GliczKsiąż* G6v, G5v, H3v; Włfyłtká wagá Lichtarzá že [!] włfyłtkim naczyniem iego [cum universis vasis suis] będzie miałá czętnar złothá naiczyłtłfego *Leop Ex* 25/39, *Ex* 30/27 [2r.], *Lev* 8/10, *Num* 7/1, 4.*Reg* 7/15, 25/16 (14); Y włożą nań [na ołtarz] włzythki naczynia ktore do niego przyfluzfáią/ to iest/ Lopáty/ Widelki/ Miotły/ y Miednice *BibRadz Num* 4/14, *Ex* 30/27 [2r.], 28, 31/8, 9, 35/13 (22); *BielKron* 33 [2r.], 33v [3r.], 37, 37v [2r.], 77v, 116, 272; *Delphicus gladius*, *proverbium*, *Miecz álbo*/ ynŕze naczynie ktore ŕie ku rozmáytemu używaniu przygodżyc może. *Mącz* 81a, 10d, 247d, 307b, 361d, 374a, 423a, 463c; niechay czeka tákiey díŕputáciey/ gdzie żołnierzom będzie wolno vżywác fwego naczynia/ á vcżonym przeciwko nim takéż/ vřzy to ná oko/ iż želázo wygra/ á kłięgi przegraią. *GórnDworz* G7v; Y wieŕzác będą ná niem włzytkę sławę domu oycá iego/ wnukowie y wnuczki/ wŕzelákie naczynia mále/ od naczynia czałŕ aż do wŕzego naczynia harf. *BudBib Is* 22/24, *Ex* 25/9, 37/24, 38/3, *Num* 4/10, 14 (23); iáko ptakom fkrzydłá do latánia/ ták człowiekowi dáne fą członki do roboty/ iáko naczynie [membra pro instrumentis sunt ad laborandum]. *ModrzBaz* 37; Bo iefliže dobrym naczyniem kážda robotá bywa dobrze robioná [instrumentis bonis opus cuiusque artis bene perficiatur]: tedyć teź do woyny trzebá koni dobrych *ModrzBaz* 110, 32, 45v [3r.], 63v, 83v, 111v, 113; Przetofł zá mocą iego [Boga] zniŕczęgoŕ/ bez naczynia/ bez máterey/ bez pomocy y roboty budowniczey fłanáł ten ŕwiát *SkarŻyw* 258, 165; *MWilkHist* H3v; *StryjKron* 265, 442; Przy grobie małz naczynie włzytko poŕtáwioné/ Koń/ ftrzały/ pły/ potyczy/ ŕięci roŕciágnioné. *KochFr* 119; *BielRozm* 27; *GostGosp* 144 [2r.]; *WujNT Mar* 11/16, s. 167, *Luc* 17/31, *Act* 10/11, 16, 11/5, 27/17; Item, kto w leŕie drzewo ná naczynie iákie vtenfília ŕobie czyniąc, díŕcursy piękne znydźielŕ ex iure ciuili o tákich rzeczách w Státucie Przyłufkięgo *SarnStat* 1277.

W połączeniu z określeniem materiału wyrażonym: *ai* (55), *G sb* (1), *z(e) + G sb* (9), zdaniem przydawkowym (1) [naczynie + określenie (62), określenie + naczynie (4)] [w tym: naczynie drzewiane,

miedziane (6), słoniowe [= z kości słoniowej], srebrne (21), złote (20), żelazne (6); kości słoniowej; z drzewa (2), z kamienia, z marmoru, z miedzi (2), ze złota (2), z żelaza; ktore z żelaza robią] (42): *GliczKsiąż* H2; Konwie też á gárnce miedziáne/ y kielle y widły/ y czálfe/ y możdzerzyki/ y wfyftko naczynie miedziáne ktorych wzywáli ná posłudze/ zábráli. *Leop* 4.Reg 25/14, 1.Par 18/8, 1.Esdr 5/14, 6/5, 3.Esdr 2/14, 6/18 (9); Sellá też porodziłá Tubálkainá kowalá wżytkiego naczynia miedziánego y żelázneho. *BibRadz* Gen 4/22, Ios 6/19, 1.Reg 6/7, 2.Reg 8/10, Ier 52/18, 19 (9); *BielKron* 30 [2r.], 33, 33v, 77, 78, 367v, 441v; Pegma et pecma, Nieyákíe drzewiáne naczynie álbo budowanie w ktore obrázy ítawiano/ Puzdro álbo száfá obrázná może być zwáne *Mącz* 286c, 265a, 360a; *RejAp* 151; *BudBib* Ex 11/2 [2r.], 3.Reg 6/7, 4.Reg 12/13, 3.Esdr 6/18, 26; *SkarŻyw* 455; *StryjKron* 717; [nikt nie kupi] iedwabiu/ y kármázynu/ y wżelkiego drzewá Thyinowego/ y wżelkiego naczynia Słoniowego/ y wżelkiego naczynia z kámienia kósztownego/ y z miedzi/ y z żelázá/ y z mármoru *WujNT* Apoc 18/12; *SkarKaz* 456a.

W połączeniu z określeniem wyglądu [naczynie + określenie (2), określenie + naczynie (1)] [w tym: naczynie czworogranne, lane, o ośmi stron] (3): *Mącz* 139c, 328c; Szeminitz znaczy ósm/ podobno to było naczynie o ośmi ftron. *BudBib* I 292d marg.

W połączeniu z określeniem przeznaczenia wyrażonym: ai (22), G sb (19), do + G sb (12), ku + D sb (17), zdaniem przydawkowym typu: ktorym [co robią] (24), na ktorym [co robią] (1) [naczynie + określenie (89), określenie + naczynie (6)] [w tym: naczynie ciesielskie, kapłańskie, kowalskie, malarskie, szymirskie, ślosarskie; naczynie czyściące; naczynie boże [= kościelne], domowe (6), kuchenne (3), [leśne], pańskie [= kościelne], płużne, polne, wozowe, w okręcie potrzebne; naczynie świętej ołtarznej ofiary, głupiego pasterza, rzemiosła (2), służby (świętej) (3); naczynie domu (Bożego a. Pańskiego) (9), miejsca św., ołtarza, świątnice; naczynie do lutniej, do ołtarza, do prasowniej; naczynie do czynienia [czego], do gaszenia (ognia) (2), do obrażenia [= zranienia], do ochędożenia, do rzazania, do skrobania, do strugania; naczynie ku ołtarzowi, ku przybytku, ku rzemiosłom, ku ktorej rzeczy; naczynie ku biciu oleju, ku budowaniu, ku chwale [= chwaleniu], ku gaszeniu ogarków, ku oraniu, ku pogrzebowi, ku posługowaniu, ku rąbaniu, ku sprawianiu rolej, ku używaniu, ku walce, ku wyprożnieniu żołądka, ku zejowaniu] (89): *MetrKor* 59/77; *OpecŻyw* 154; Ku ktorey rzeczy lekarze mają mieć pewne naczynie/ Iako noże Klefzcze, haki/ y nożycze *FalZioł* V 34, IV 52b, 53c; *KromRozm* III K7v; *GroicPorz* cc4v; Y rzekł Pan do mnie: Iefzcze łobie weźmi naczynie głupiego páłterzá [vasa pastoris stulti] *Leop* Zach 11/15; trzeciego dnia łwemi rękómá naczynie w okręcie potrzebne [armamenta navis] wymiátywáli. *Leop* Act 27/19, Ex 25/38, 4.Reg 25/14, 2.Par 36/7, 18, Ier 28/3, Dan 5/23; *WyprKr* 119; Pozbieráią też wżytki naczynia ktoremi posługuią ná mieyfcu świętem *BibRadz* Num 4/12; Pobrał też Acház naczynia Domu Páńskiego y potłukł ie *BibRadz* 2.Par 28/24, Ex 31/7, Num 4/14, 31/6, 1.Par 23/26, Ier 52/18 (9); Látá przed národzeniem Páńskim 1240. DEdálus [...] budowác y przykrywác domy y naczynie ciefielkie wymyflił. *BielKron* 23v; było złotá tyfiac y łiedm łet łyklow/ s ktorego łpráwił odzyenie y naczynie kápłáńkie *BielKron* 50v; Nábrał też Kolumbus s łobą rozmáitego naczynia żelázneho ku budowaniu Miáłtá *BielKron* 441v, 37v; Też y to pomoże nięco ięłłize wtych gmachach gdzie [...] fię wczemy/ przed oczyma náłżymi takowe naczynia połtanowiemy/ ktorymi godziny y czafy rozmierzaią *KwiatKsiąż* L4v; Craticula. Rołt/ Kuchenne

naczynie. *Mącz* 67c; Lima, Naczynie kowalskie albo też liofárskie którym piłuyą/ Trą/ Piłká/ Tárká *Mącz* 193c; Machina, Włzelákie náczinie ku rzemiosłom służącè. *Mącz* 202d; Organum [...] per excellentiam dicitur instrumentum musicum, Orgány/ y włzelákie ynŕze naczynie ná którym grawayą. *Mącz* 268c; Cithare instrumentum, Nieyákie naczynie do lutniey którym ftruny przed czáfy náciągano y w ftruny nim bito. *Mącz* 285c, 3a, 16a, b, 22b, 30c (36); *SarnUzn* B; *RejZwierc* 64v; Vczynił też wŕzytko naczynie (do) ołtárzá/ kotly klefzcze/ niecki/ wárzechy/ łopáty *BudBib Ex* 38/3; Y włożą do niego wŕzytko naczynie iego/ ktorym mu służą łopáty/ widełki/ miotły/ y miednice/ y wŕzytko naczynie ołtarza *BudBib Num* 4/14, *Num* 4/12, 18/3, 2.*Par* 36/7, 3.*Esdr* 13/8, 9, *Ez* 4/2; *BudNT Hebr* 9/19[21]; Miecze/ y inŕze włzelákie naczynia do obrázenia vczynione [*et instrumenta alia ad laedandum comparata*]/ niemáłą [!] być noŕzone w Rzeczypoŕpolitey ŕpokoyney. *ModrzBaz* 63v, 2, 35v, 84, 141; gdy mu pieniędzy y dochodow Biŕkupich nie zŕtáło: ŕzáty/ boty/ ŕpekuły ŕwoie/ y naczynia domowe/ dawał *SkarŻyw* 413, 249; z Xiążęty z Pány/ [...] ty naczynia ktorymi oni z roboty żywności nábywáli/ y co ku ich ŕtanowi należało/ palili *StryjKron* 155; *Calep* 1090b; *GostGosp* 152; *WujNT* 98, *Hebr* 9/21; [co ŕie tycze lasów jmc, iŕ ich poddani ku szkodzie jmci, a na swoj pożytek używają, k temu że też naczynie leŕne po te czasy zdrożały, tedy postanowił, aby leŕne kaŕdy płacił, który jedno lasów używa *OrdynWiej* 1576 nr 49].

W połączeniu z określeniem wykonawcy [to tym: naczynie budownicze, teszarskie] (2): Intestinum opus, Nieyákie naczynie Tefzárskie w dóm potrzebne/ yáko yeŕt ŕtół/ łóże/ skrziniá/ ŕzafá. *Mącz* 173b; *SkarŻyw* 277.

W połączeniach szeregowych (22): *MiechGlab* [89]; *KromRozm II* k4; *KromRozm III* K7v; *Leop* 2.*Par* 20/25; *BibRadz* 1.*Reg* 15/15; zbudowáli dom Boży/ do ktorego wnieŕli Arkę/ ŕtół/ ołtarze/ lichtarz/ naczynia/ ŕzáty *BielKron* 35v, 35v, 77 [2r.], 147v; Utensilia domus, Státki narzędy naczynie domowe/ ŕprzęt domowy. *Mącz* 511a; *RejPos* 348v; *BielSat* C3; *BudBib* 2.*Par* 15/18, 32/27, 2. *Esdr* 13/5; *ModrzBaz* 84; *SkarŻyw* 412, 480, 502; *BielRozm* 20; Dopiero zátym ŕą rozmáici vrzędnicy y pomocnicy/ ktorzy zágle/ wioŕlá/ kotwie/ y inŕze naczynia zákládáią. *PowodPr* 2.

W porównaniach (3): *BibRadz* I 1c marg; wydworne ŕzáty/ y złote [!] láncuchy/ [...] wiele złoŕci z ŕobą ciągną/ nie láme z ŕiebie ábo z przyrodzenia ŕwego/ ále przez nie/ iáko przez iákie naczynie/ w chodŕi on podŕczuwácz ná złoŕci *ModrzBaz* 50v; *GrabowSet* Q2.

Wyrażenia: »ciężkie naczynie« (1): *Mącz* 458d; Kowal/ tákieŕ Płátnerz/ ábo Sloŕarz/ cieŕlá/ y ci wŕzyŕcy ktorzy ciężkim naczyniem robią *BielSpr* 2v, 2v [2r.].

»gędziebne naczynie« (1): Psalterium, Czworogránne gędziebne naczynie ábo Iŕtrument o dziefiáci ftrunach. *Mącz* 328c.

»naczynie koŕcielne, koŕcioła boŕzego« = *vas sacrum Vulg*; *vas templi (Dei) Vulg*, *PolAnt* [szyk 19:1] (17:3); *Leop* 1.*Esdr* 5/14, 6/5, 2.*Mach* 4/48; *BibRadz* 2.*Par* 4 arg; Dał im też Cyrus częŕć naczynia koŕcielnego ku ŕłużbie Boŕzey/ ktorych byŕo w liczbie 540. *BielKron* 110v, 33 marg, 90v, 94v, 95v, 110v (12); Acerra, vulgo Thurribulum, Turybulars kadzidlnik/ koŕcielne naczynie ktorym kádzą. *Mącz* 2b; *BudBib* 2.*Mach* 4/32; *SkarŻyw* 58; *StryjKron* 140.

»naczynie muzyckie, rozmaitej muzyki« = *instrumentum cantici PolAnt* (1:2); Nechyloth naczynie muzyckie podobno co dziŕ domrá zowiemy. *BudBib* I 291d marg, 1.*Par* 16/42, *Am* 6/5.

»naczynie ręczne« (1): Organum, Nieyákie naczynie ręczne ktorým co pobiyáya/ Potłukáya/ buduya álbo ípráwuya. *Mącz* 268c.

»naczynie na to sprawione (a. przyprawione), przygotowane« (2:1): A gdyby ty lekarztwa nicz nie pomogły: tak Iżeby płód vmarły nie chciał wynidz. Tedy iuż więtfzey pracze y pilności potrzeba y naczynia na tho przyprawionego. *FalZioł* V 33v, V 32v; *CzechRozm* 179v.

»naczynie święte, poświęcone« = *vas sacrum Vulg, PolAnt; sanctum vas, vas sacrorum PolAnt* [szyk 11:1] (8:4): *Leop* 1.Par 26 arg, 3.*Esdr* 2/10, 6/18, 26; Ochędożył mieycáá fwięthe/ y naczyniá poświęconego wiele przyczynił. *BibRadz* 1.*Mach* 14/15, 3.*Esdr* 6/26, 2.*Mach* 4/48; *BielKron* 43; A po roku posłał Nábuchodonozor krol Bábilońki/ y zágnał do Bábilonu z świętymi náczyiniem [!] Páńkim. *BudBib* 3.*Esdr* 1/44 [45], 3.*Esdr* 1/40 [41], 6/26, 2.*Mach* 9/16.

»naczynie wojenne« = *armatura Mącz; vas belli PolAnt; instrumentum belli a. bellicum Modrz* [szyk 8:7] (15): Armentarium, Dóm/ álbo Plác/ ná ktorým Dziáá/ Rułznice/ Zbroye Tarcze/ Drzewá/ y yne woyenne ruftunki á naczynia chowáya. *Mącz* 16c, 16c, 307b, 452d, 458d, 498a; *BielSpr* 9; *BudBib* 1.*Reg* 8/12; Gdy zaráz gniewánim y nienáwiściá fercá/ ktemu iákim żelázem/ ábo woienym naczyniem lub kijem/ pięściá/ ábo kámieniem ku morderstwu kto przychodzi: to pewny znák iest/ iż to iuż z Szátáná kłamliwego męzoboyftwo to pochodzi *CzechRozm* 239v, 112v, 235, 240, 242; *ModrzBaz* 112v, 116v.

Szeregi: »naczynia i aparaty« (1): Przyprowadził też z łobá kości S. Klimunta/ obrázy/ kłięgi y infze naczynia y aparaty Kościelne *StryjKron* 140.

»instrument a (albo) naczynie« (2): *Mącz* 131a; Są tedy Inftrumentá álbo Naczynié rozmáité/ ktorých mądrzy Miłtrzowie do miáry vzywáią *Strum* Bv.

»naczynie albo (a, i) przyprawa« [szyk 2:1] (3): *BibRadz Num* 4/32; Solea, Nieyákie naczynie álbo przipráwá ku bićiu oleyu należąca. *Mącz* 398d; *RejPos* 348v.

»naczynie i rzemiosło« (1): nyeprzeto dobre yeft zburzenye morzá/ álbo walká/ iż tá rycerze/ á ono żeglarze ktemu przywodzi/ áby [...] íwego íye naczynya y rzemyoślá yełi. *KromRozm I* L2.

»naczynie a (i, albo) sprzęt« [szyk 4:1] (5): A Dawid káзде naczynie á íprzęth Złothy/ Srebrny/ Miedziány [*vasa aurea et argentea et aenea*] poświęcił Pánu Bogu *Leop* 1.Par 18/11; *BielKron* 37; Armamenta, Naczynie á íprzęt rozmáyitych rzeczy. *Mącz* 16c, 65c; *BudNT Matth* 12/29.

»statek a(1)bo (i) naczynie« [szyk 2:1] (3): Pan ma pozywác nie kmieć/ gdy mu naczynie álbo ftátki iákie pobiorá ná rzéce/ w leśie/ w páśiekách *SarnStat* 677, 278; *PowodPr* 53.

W przen (87) : Bo iuż rozuwiem [!] yż fędzia Z gotował wlfytky naczynya *RejKup* v8; *GliczKsiqż* L4; *KrowObr* C; *LeszczRzecz* A6v; *BibRadz I* 2d marg; *OrzQuin* X4; Bo on [Krystus] nie iesth żadnym naczyniem iáko Moizelz áni podrzeńczym v Oicá íwego/ ále zárowne z Oicem íwym iesth ftworzycielem niebá y ziemie. *SarnUzn* C5v, C6; *RejPos* 251; *RejPosWiecz*³ 96; poćciwy człowiek/ gdy łobie nadobny wárftát s cnoty fwiętey á z rozumu vważnego zbuduie/ iuż mu łácno o wízytko ine naczynie co im łlawę á poćciwość ná tym fláchetnym wárftácie ínádnie łobie vkowác może. *RejZwierc* 74v; *BudBib Prov* 20/15; A naczynie to Chriřtiáńskich żołnierzow/ iest naprzod Wiárá/ Potym Nádzieiá/ z nią Miłoác *CzechRozm* 240v; wízelkie kroleřtvo/ tákimże naczyniem bronione bywa/ przez iákie z poczátku powftáło y iáko nábyte było. *CzechRozm* 254v, 239v, 240 [2r.], 240v,

**5v; *KarnNap* E3v; ci ktorzi łami nieumieią nic/ ázaż nierádfzey bywáią naczyńiem tych/ od ktorzych bywáią rządzeni [*an non potius instrumenta sunt eorum*]? *ModrzBaz* 45v, 64; Nálałł fwey myłli łlujących wiele y wrádfie fwey y miedzy káplany/ Ianá nieiákiego dyabellkie naczyńie/ y miedzy mnichy Leoncyulzá nieiákiego y Zołyma. *SkarŻyw* 299, 118, 402, 535; ten ínstrument ktorzyby łam káżdą robotę odpráwił/ byłby Bogu niż naczyńiu podobnieyłzy *CzechEp* 182, 64, 72, 135, 354; Ten zacny mąż známieniće písmo ł. záleca y zá iedyne naczyńie wyłtáwia/ przez ktore y prawdfiwey wiáry łię vczyć: [...] mamy. *NiemObr* 81; *SkarKaz* 6a.

naczyńie czego (2): *BielŻyw* 137; A w tym łuku nagotował naczyńie łmierći [*paravit vasa mortis*]/ á w łtrząły fwey pomłty ogień náložył. *WróbfŻołt* 7/14, C5v; *Leop Ier* 50/25; *BielKron* 18v; [*pism ćwiczenia*] czełtokroć wzákaniáłyh [!] łudziach/ łą albo znakami wynurzenia á odkrycia głupołci/ albo naczyńiami łzkodliwłzey krzywdy. *KwiatKsiąż* F3v, K; *WujJud* 101v, 219; *KarnNap* A3; tedy bogáctwá y ínłze rzeczy nieináczey łą policzone miedzy dobrá/ iedno iż łą naczyńia cnot [*nisi quod instrumenta sint virtutum*] *ModrzBaz* 39; kofłtowane á rołkofłzne łzáty/ y náłzyt wydworne/ łą naczyńia pychy [*Superbiae sunt instrumenta ostentationis et insolentiae fomenta*]. *ModrzBaz* 50v; *SkarJedn* 157; *KochPs* 155; Krzyż ten iż był naczyńiem náłzego odkupienia y ołtarzem nawyłłzey ofiáry *WujNT* 382; *PowodPr* 8, 13; *PaxLiz* A2v; *SkarKazSej* 85a; *SzarzRyt* C2v.

naczyńie do czego (2): Bog włzechmocnym będfć/ naczyńia do vczynkow łwych nie potrzebuie *CzechEp* 182; *SkarKazSej* 661a.

naczyńie ku czemu (6): złołnicy łą iáko naczyńiem Bożym ku trápieniu wiernych *BibRadz* I 293c *marg*; Instrumenta multa habet homo ad adipiscendam sapientiam, nempe animum et ingenium, Człowiek ma wiele naczyńia ku olięgnieniu mądrołci/ zwłáłzczá umyłł y dołcip. *Mącz* 423a; *KuczbKat* 85, 115; *CzechRozm* 85; *Phil* S4v.

W połłączeniu szeregowym (1): Krzełł záłię/ á potym Pokutá łą iáko ínstrumentá álbo łtátki á naczyńie/ ktorzymi vłpráwiedliwieni bywamy. *WujJud* 100v.

Szeregi: »członki i naczyńia« (1): kiedy łwieći przez reliquiae ábo łzáty łwoie cudá czynią/ łáłká y moc ich pochodzi od Chriłtułá: gdyż oni łą iáko członki y naczyńia iego. *WujNT* 143.

»instrument a naczyńie« (1): [*szatan*] z dopułłzczenia Páńłkiego wzburza ínstrumentá á złe naczyńie tego łwiátá *RejAp* 23. [*Ponadto w połłączeniu szeregowym 1 r.*].

»materija i naczyńie« (1): człowyek gdy łie imowác rołkofłly począł/ tych rzemyełł łobyie przyczynił ku pirwłłsemu rzemyełłu orányu/ áby myał máterye tákowe y naczyńya ná rołkofł. *GliczKsiąż* Hv.

»naczyńie abo (i) łługa« [*szyk 1:1*] (2): *CzechEp* 277; on [*Bóg*] iefł przednieyłzy łprawcá/ y pirwłza przyczyná łkutu tego: á łudzie tylko łłudzy y naczyńia iego *WujNT* 38.

»sposob i naczyńie« (1): te włzytkie rzeczy pomienione łą pewne łpołoby y naczyńia/ przez ktore chce Pan Chriłtus/ áby krew iego w nas łkuteczna byłá. *WujNT* 817.

»naczyńie i łtátki« [*szyk 1:1*] (2): Sákrámentá włzytkie nietylko łą vpominkiem/ ále też naczyńiem y łtátkami łáłki Bożey *WujJud* 219, 101v. [*Ponadto w połłączeniu szeregowym 1 r.*].

»naczyńie a (i) łrzodek« [*szyk 1:1*] (2): gdyby był [*Jezus*] tylko łrzodkiem á naczyńiem przy łtworzeniu/ nie mogłby go był názwác włáłnie Apołtoł łtworzycielem *SarnUzn* C6; *KochJez* A4.

Wyrażenie przyimkowe: »przez naczynie« (17): A wżákofz Dyabeł przefz Papiieżá y Mnichy Mniífki natzynie fwoie niechćiał tego zániechác/ áby był piłmá Świętego niemiał s fáłżowác *KrowObr* 151, 155v, 234v; *BibRadz* *5; *GrzegRóżn* F4; *LeovPrzep* a2; *RejPos* 338 [2r.]; *CzechRozm* 2v, 222; Z Dopułzczenia Bożego może Czart/ [...] fzkody ludziom czynić/ y trudności/ y niemocy przez naczynie fwoie Czárownicice álbo czárownicy zádawác *SkarŻyw* 36, 559; [Arryjanie] twierdzili iż Bog óciec przez fyná/ iáko przez dofkonałe náczyynie wżytko fтворzył (co był błád bezrozumny [...]) *CzechEp* 181, 232 [2r.].

~ Szeregi: »przez narzędy a naczynie« (1): Ktore [posługi święte] nye kápłani/ ludźye grzełfni/ fwá mocá/ ále pan Kryłtus wyeczny kápłan przez nye/ yáko przez narzędy á naczynye fwoye fpráwuye *KromRozm III* K7v.

»przez naczynie i pomocniki« (1): iżbyście też vmieli vchodźić chytrych fámołówek fżátáńfkich: ktorych on bárzo wiele/ á máło nie bes licźby ná wźze ftrony/ przez naczynie y pomocniki fwe nábudował. *CzechRozm* A7. ~

2. Pojemnik z różnego materiału, różnego kształtu i różnego przeznaczenia; *vas Mącz, Calep, Vulg, PolAnt, Cn* (252) : *FalZioł* II 1d [2r.], 3a [3r.], III 42a, V 63v [2r.], 70 [6 r.] (19); ludzie á naczynie fklane iednako rozeznawamy, naczynie zaište po zwięku, ale ludzi po mowie. *BielŻyw* 83; *MiechGlab* *5v; *LubPs* hhv; Ani też leią młodego winá w ftháre naczynie/ [...] Ale wino młode/ zlewáią do nowego naczynia/ tedy ták oboie bywa w cále. *Leop Matth* 9/17, *Lev* 14/15, *4.Reg* 4/3, 5, *Matth* 9/17; *WyprKr* 118; *BibRadz Gen* 43/11, *Deut* 23/24, *2.Reg* 4/3, 4, *Ez* 4/9, *Matth* 13/48, *Luc* 8/16; [król kalekucki] nie pija też dotknáwłzy fie wárgámi naczynia/ ále záfiefzony ma Kubek iáko ántwos/ leie fobie w gębę potrołze. *BielKron* 453v, 96, 276; *Lenticulae etiam*, Nieyákie mákułki poćielie/ też nieyákie naczynie bárzo máłe/ mifeczka. *Mącz* 188d; *Vas, Fálá/ beczká/ kłodá Est enim nomen generale omnium vasorum, Naczynie. Mącz* 476a, 8a, 65c, 102a, 140b, 471a, 476a; *SienLek* 121v; Y iáko ma rzec naczynie zdunowi miłtrzowi fwemu/ Czemuś mie ták vlepił? *RejPos* 74, 337 [2r.], [340]; y rzekł/ przynieś mi profzę (cię) trochę wody w naczyniu/ że fie nápiję. *BudBib 3.Reg* 17/10, *Ruth* 2/9, I 394b *marg*, *Ier* 40/10, *Ez* 4/9; *HistHel* B2v; *BudNT Matth* 25/4; *ModrzBaz* 84; *Oczko* 20v [2r.]; Wodá wrzekach wżytkich y naczyniách/ w krew fie obroćiła *SkarŻyw* 480, 103, 249 [2r.], 250, 329, 452, 497 [5r.]; *Calep* 68a, 73b, 357b, 1103a [2r.]; *LatHar* 735; A żaden zápaliwłzy świecę/ nie nákrzywa iey naczyniem/ ábo kładźie pod łóże *WujNT Luc* 8/16; A było naczynie poftáwione octu pełne [*vas ergo erat positum aceto plenum*] *WujNT Ioann* 19/29, *Matth* 13/48, 25/4; *CzahTr* K3v, K4v.

naczynie czego (4): *FalZioł* V 118; Pošpiełfłá fie tedy Abigáil/ y wzięła dwieście chlebá/ dwoie naczynie winá [*duos utres vini*] *Leop 1.Reg* 25/18, *2.Reg* 16/1; *NiemObr* 139.

W połączeniu z określeniem materiału wyrażonym: *ai* (82), *z + G sb* (1) [*naczynie + określenie* (51), *określenie + naczynie* (32)] [*w tym; naczynie cenowe* (2), *drzewiane (drewniane)* (8), *gliniane* (34), *kamienne* (2), *miedziane* (10), *mosiędzowe, ołowne, skorupiane* (2), *srebrne (srzebrne)* (7), *szklane* (3), *ziemne, złote* (8), *żelazne* (3); *naczynie z czyrego srebra*] (65): *BartBydg* 13b; Ty wodki maia być z lane do iakie⁶⁰ naczynia frebrnego *FalZioł* II 17b, II 1d, 15a, b, 19c, V 113; *BielŻyw* 83; *HistAl* H2, K5; A iedne⁶⁰ z onych wroblow każe zábic w naczyniu gliniánym [*in vase fictili*]/ nád wodámi żywemi

Leop Lev 14/50, Ier 22/28, Ez 27/13; BibRadz Lev 14/50, 15/12 [2r.], Prov 26/23, Is 30/14, 2.Tim 2/20, Apoc 2/27; [Antypater] przyprawił krolowi trucinę/ták mocną/ iż iey żadne naczynie żelázne/ fbrebrne/ y złote zdzyrzec nie mogło BielKron 126v, 37, 38, 120, 441v; Aquarium vel Aquariolum, Naczynie kamienne w którym wodá ftawa/ yákie przy kościelech kropidlnice bywáyą. Mącz 13b; Ignia quaedam vasorum fictilium vitia quae coquendo contrahuntur Przepalenie/ przegorzenie/ gárcow y ynfzego naczinia glinianego. Mącz 165a; Orca, Wfzelakie naczynie drzewiáne w którym słone rzeczy chowáyą/ Ceber/ Fáská/ Korito/ Niecki/ etc. Mącz 267d, 5a, 32b, 37b, 57a, 81a (23); SienLek 69; RejPos 47, 103v, 214v; BudBib Ex 7/19, Lev 6/28 [2r.], 14/5; BudNT 2.Tim 2/20; SkarŻyw 354; CzechEp 41; Calep 278b, 415a; LatHar +4; Lecz w wielkim domu/ nie tylko fá naczynia złote y srebne/ ále też drzewiáne y fkorupiáne [non solum sunt vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia] WujNT 2.Tim 2/20, Mar 7/4; krol Agátocles gdy swoim część [lege: cześć] fpráwiá/ Miedzy złote naczynie záfwe glinę ftáwiá SzarzRyt D3.

W połączeniu z określeniem wyglądu [naczynie + określenie (11), określenie + naczynie (2)] [w tym: naczynie czworogranne, krotkie, niskie, małe (2), podługowate, wąskie a wysokie, wielkie; naczynie o dwu uszach, o trzech nogach, o trzech wargach; naczynie z ciasnym nosem, z szpiczastym dnem, ze złotymi obrączkami; naczynie na kształt [czego]] (13): Futile, Nieyáki ftátek álbó naczynie s fspiczáfym dnem które muśy záfwdy ná bok leżeć. Mącz 141c, 52c, 76b, 89c, 221c, 240d (9); Guttulus – Naczynie małe z cziafnim nosem, náliweczka. Calep 467a, 1087b, 1103a; LatHar 189.

W połączeniu z określeniem przeznaczenia wyrażonym: ai (8), do + G sb (13), od + G sb (1), ku + D sb (7), zdaniem przydawkowym typu: z ktorego [co robią] (3), przez ktore [co robią], którym [co robią] (11), w którym [co robią] (11) [naczynie + określenie (51), określenie + naczynie (4)] [w tym: naczynie kaszne, octowe, oliwne, wodne (5); naczynie do mleka, do mokrzu, do wody; naczynie do dojenja, do picia (6), do przelewania, do uczynienia [czego], do zbierania wina; naczynie od napijania; naczynie ku czerpaniu, ku paleniu, ku poćiwości [= czczeniu] (2), ku zelżywości [= zelzeniu] (2)] (51): Wfzakże Krzyfztał lepfzy iefth na naczynie ku piciu: niżli na infze rzeczy. FalZioł IV 51d, II 3b, IV 58b, V 1v; GlabGad 17; I wiele infzych rzeczy iefth/ ktoré przyięli dżierżeć/ iako téfz i omywanié náléwek/ i ftatkow (*marg*) naczyniow fktorych piią (–) drzewianych i miedzianych MurzNT Mar 7/4; Leop Rom 9/21; Chus, idem quod Congius faská álbó naczynie ku czerpániu Mącz 52c; Colum, Naczynie przes ktore cedzą/ Durflak/ fitko Mącz 59d; Cymbium, Naczynie od nápiyánia podługowáte/ ná xtałt czołnu álbó łódki. Mącz 76b; Hydria, Wodne naczynie/ Ceber álbó ftągiew. Mącz 160a; Labria vinaria, Cebry/ fzkopce álbó ynfze naczynie którym wino z winnic do práfi znáfzáyą. Mącz 180a; Nidus, Gniazdo/ ptafze gniazdo/ też nieyákie naczynie do picia ná xtałt gniazdá vczinione/ czáfzá. Mącz 246d; Pultarius, Gárniec/ misá/ álbó ynfze naczynie káfzne. Mącz 331b; Scyphus, Kubek/ krużyk/ czáfzá/ naczynie zwáfzaczá z ktorego fie nápiyáyą. Mącz 376d, 2c, 8c, 13b, 37a, b (39); BudBib Num 4/9, Eccli 50/3; Calep 467a, 951a; Zali gárcnarz gliny w mocy nie ma/ áby z teyże bryły vczynił iedno naczynie ku vczćiwości/ á drugie ku zelżywości [facere aliud quidem vas in honorem aliud vero in contumeliam]? WujNT Rom 9/21.

W porównaniach (12): LubPs B2; GliczKsiąż D6; Leop Ps 2/9, Ier 22/28; A pokruźenie iego będfie iáko naczynie gliniáne ftłuczone BibRadz Is 30/14; Nápomina nas ábyfmy pilnowáli náuki y

zachowywali ją/ żebychmy nie byli iáko naczyinia dziuráwe/ ktore nie mogą nic záttrzymać w sobie. *BibRadz* II 120c *marg*, *Ier* 25/34, 4.*Esdr* 6/57, *Apoc* 2/21; A bogáctwá ich przyrownaeś ku kropi która vpada znaczyinia. *BudBib* 4.*Esdr* 5/57, B2; *CzechEp* 115.

Fraza: »pukają się naczyinia« (1): Ani teź leią młodego winá w ítháre naczyinie/ bo iefli inák wczynią/ pukáią fie więc naczyinia [*alioquin rumpuntur utres*]/ á wino fie roftacza/ y naczyinie fie wniwecz obráca. *Leop Matth* 9/17.

Zwroty: »naczyinie stłuc, stłuczono będzie, stłuczone« = *vas contritum Vulg* (1:1:1); *Leop Ier* 22/28; *BibRadz Lev* 15/12; mámka [...] naczyinie iedno pożyczáne flukłá *SkarŻyw* 249.

»toczyć naczyinie« (1): Powyada thefz yfch Lewek zid yefth mv thoczyl naczyinye *LibMal* 1554/191.

Wyrażenia: »naczyinie dziurawe« (2): *BibRadz* II 120c *marg*; Trzebá nam tym wiécey pilnować tego coľmy ítyfzeli/ byfmy ínadź iáko dziuráwe naczyinie nie przeciekali. *CzechEp* 115.

»garncarskie naczyinie« = *figulinum opus Mącz*; *vas figuli Vulg*, *PolAnt* [*szyk* 3:1] (4); *Leop Ps* 2/9; Pięć doświádcza naczyinia gárcnárkiego/ á człowiek bywa doświádczan w mylli swoiey. *BibRadz Eccli* 27/5; *Mącz* 303b; *Calep* 420a.

»lane [= *do nalewania*] naczyinie« (1): Gutturnium, Lane naczyinie/ handfas áľbo naliewká. *Mącz* 150c.

»naczyinie polewane« (1): Íkray wfzytki drobno y włóž w czenowe naczyinie, albo w gliniáne polewane *FalZioł* II 19c.

»naczyinie k temu przyprawne« (1): pothym w naczyiniach kthemu prziprawnych przez lekki ogień od tego plugáftwa bywa oddzielona *FalZioł* I 70c.

»naczyinie rzemieśnika« (1): Synowie Cyiońfcy śláchetni vbráni w czyfste złoto/ iáko poczytáni zá Íkorupy/ za robotę rąk gárcnárzá [*opus manuum figuli*] (*marg*) wł: zá naczyinie rzemieśniká. (-). *BudBib Thren* 4/2.

»służebne naczyinie« (1): Ampulla ad mensam, służebne naczynie w którym wodę miewáją/ Wánienká/ Teź kruřz y czafzá z którey piyáją. *Mącz* 8c.

»naczyinie (wy)palone« (2): Testula, Skorupká/ zbánieczek/ gárnuřzek/ kruřzyk áľbo ynřze gliniáne palone naczynie. *Mącz* 452a, 43a.

»zduńskie naczyinie« = *figlinum, figmentum Mącz* (4): A iák zduńfkye naczyinie potrzebź myřł záplotłá/ Tych to řrogich moczazow *LubPs* B2; *Mącz* 127b, 303b [2r.].

Szeregi: »flaszka albo naczyinie« (1): wody poczérpnáwřzy/ we flářzy áľbo w naczyiniu zápráwiónym iá grzac/ y ták íepleo pić *Oczko* 21.

»garniec albo naczyinie« (1): wnětrze v mámkí gdi fie opiye/ cuchnáć będzie/ y [*lege: by*] gárnyc áľbo naczyinye yáká plesnyá áľbo ímrodem zákážone. *GliczKsiąž* D6.

»garnek albo naczyinie« (1): zleyže tho [*sok*] w gárnec/ áľbo w naczyinie miedźiáne áľbo mofyędzowe *SienLek* 69.

»kubek (i kruřzyk) i naczyinie« = *calix et urceus et aeamentum Vulg* (3): Íkoro bogáctwá we czći/ kubki y ine naczyinia kofztownie vrobione [*vasa caleata*]/ [...] w sławie poczęli mieć/ zá rázem íę

prawdziwa zacność w pychę/ á wolnoać w rospułę obrociła. *ModrzBaz* 51 v; *LatHar* +4; *WujNT Mar* 7/4.

»miski i naczynie« (1): między małymi bráty kuchnią vmiáta: miłki y naczynie vmywa: wodę noši *SkarŻyw* 354.

»naczynie i sąd« (1): Zaliż naczynie gliniáne [*vas fictile*] y ftłuczone mąż ten Iechoniás? y zaliż fąd [*vas*] bezewfley wdzięczności? *Leop Ier* 22/28.

»naczynie i sprzęt« (1): Coctiatoria – Naczynie albo sprzęd warżenni. *Calep* 258b.

»statek a (albo) naczynie« (2): Calpar, Nieyáky ftátek/ á naczynie drewniane. *Mącz* 32b, 141c.

W przen (15) : *BielKom* F2v; niewierzę/ áby ták wielkie naczynie mógł ná fwiecie náleść/ w ktoreby to wżytko wefzło/ co w.m. chcefz áby było w tym dworzáninie. *GórnDworz* H; *RejPos* 337v, 338, 338v [2r.]; Bo komu da Pan ten funt/ to ieft godność poczciwą/ nie każe go w ziemię zágrzebác/ áni fwicze iálney ciemnym naczyniem zákrywác [*nawiązanie do Vulg Luc* 8/16: *lucernam ... operit vase*]. *RejZwierc* 40v; Nie báwiąc fię tedy naczyniem rozefchłym przećiekáiącym [*o pismach księdza Powodowskiego*]/ áni ftudniłkami tymi/ ktore w sobie wody żywey/ iáko Prorok mowi/ zátrzymác nie mogą: wolę ná zrzodłách wod żywych/ fłowá Bożego/ przeftáváć. *CzechEpPORz* **3; *GrabowSet* N4v; *LatHar* 221.

Wyrażenie: »na naczynie gliniáne« = *aluzja do bibl. Lev* 14/5: *in vase fictili* (5): ten to fwięty kápłan/ krew zmiefzawfzy z wodą wypuścił z boku fwego ná naczynie gliniáne/ to ieft/ ná nędzną zyemię: á pokropił iá onego zárázonego á vpádłego człowieká *RejPos* 103v, 47 [3 r.], 215.

a. *Urna do głosowania* (2) : *Cadiscus diminutivum a cadus, vasculum quo suffragia colliguntur.* Miednica albo miá/ álbo ktorekolwiek naczynie/ ná ktore zbieráyá głofy á wotowánia od rádnych Pánów. *Mącz* 28d; *Dicas vel dicam sortiri*, [...] kładżiono wfziłtkich tych ymioná którzy fie práwowály ná kártkách w gárniec/ álbo zban y w ynŹze naczynie/ a czyye fię ymię naprzod wyyać tráfiło tego ftronę naprzod fádzono. *Mącz* 85a.

3. *Przen* (66) :

a) *Ciało ludzkie* (14) : wiele fię ich [*niewiast chrześcijanskich*] iuż w dziewictwie z ftárzáło: całość czyftego ciála nie zprzymuŹenia/ ále znabożeńftwa záchowuiąc/ [...] nie tylko Źercem/ ále y ciálem fię poŹwięcaią. poczytáiąc Źobie zá rzecz nieprzyfłtoyną/ áby rofkofzy Źłużyć miáło naczynie ná przyimowánie mądroŹci zgotowáne *SkarŻyw* 363.

Zwrot: bibl. »naczynie sw(oj)e chowac (a. trzymác, a. mieć) w Źwiátobliwoáci (a. ŹwiátobnoŹci) (i uczciwoŹci (a. czci))« = *vas suum possidere in sanctificatione et honore Vulg* [*szyk zmienny*] (6): *RejPosWstaw* [21²]; *BudNT* 1.*Thess* 4/4; *CzechRozm* 221; tać ieft wola Boża poŹwięcenie wáŹze/ żebyŹcie fię powŹciágáli od wfzeteczeńftwá/ áby vmiáł káždy z was naczynie Źwe chowác/ w Źwiátobliwoáci. *NiemObr* 77; *WujNT* 1.*Thess* 4/4; Páweł S. naczyniá náŹze/ znáčząc ó Małżeńftwie/ Każe mieć w vcźciwoŹci/ y w błogofłáwieńftwie. *PaxLiz* Ev.

Wyrażenie: »naczynie gliniáne, skorupiane« = *vas fictilum PolAnt, Vulg* [*szyk* 5:2] (4:3): Záfię gdy Pan vżywa ludzkiey Źpráwy w vczeniu koŹciólá fwego/ y nas Źpołprácuujących w wykonánium zbáwienia/ iálnie pokázuie iáko nas waży y miłuię/ kthory táki fkarb kładzye w gliniáne naczynie/

y iáko zacne rzeczy przez nas ípráwuie *RejPosRozpr c, c; BudNT 2.Cor 4/7; CzechEp 100*; Naczynia gliniáne ciálá náłze. *WujNT Aaaaaa2, 2.Cor 4 arg, 4/7*.

b) Człowiek (52) : *RejAp AA3*; czáfem długo chowa naczynie złe á długo mu ćirpi *RejPos 74*; Izali [*Pan nasz*] nie może łobie ítworzyć naczynia iákiego chce wedle woley łwoiey? *RejPos 74*; [*Bóg św. Pawła*] z Pháryzeufzá/ Apołtołá; z błędniká/ Doktorá; z wilká/ owcę vczyńić dziś raczył. Kto łię tego ípodziewác mógl/ áby z ták podłego naczynia/ ták wybráne łtác łię miáło *SkarŻyw 79*; Włzákże żadny czás ták pogodny do cnot Chreścíańłkich/ y ku otrzymániu dárow Duchá S. nie iełt/ iáko młode á nowe naczynie *SkarŻyw 136; NiemObr 3*; Oświeć mnie/ chęc zápal/ poświęć/ tve naczynie Oczyść z złości/ łálki niechay twey náplýnie *GrabowSet Q3v; PaxLiz E*.

Wyrażenia: »naczynie Boże, Pańskie« [*szyk 6:1*] (4:3): *RejŻwierc 177v; RejPosRozpr b4*; [*o św. Pawle*] Co zá miecz gárdło twoie przecinał? gárdło náczyńia Páńłkiego/ ktoremu łię niebo dziwuie/ y we czci ie ma. *SkarŻyw 595, 249*; Iuż was nie łwymi łłowy [...] ále Apołtołá Pána Chryłtułowego onego naczynia Bożego wybranego/ ł. Páwłá/ łłowy próżę y nápominał *ReszPrz 92; LatHar 127; SkarKaz 579b*.

bibl. »naczynie gniewu, zgotowane na gniew, ktore on zgotował ku gniewu« = *zasługujące na gniew; vas irae Vulg (6:1:1)*: Ach zgináłem/ i iełtem wieczne⁸⁰ gniewu bożego naczyniem *MurzHist Q4; Leop Rom 9/22*; chce łąd łwoy ípráwiedłiwy okázác nád tym naczynim ktore on zgotował ku gniewu y ku potępieniu. *BibRadz I 201b marg; RejPos 74 [3r.]*; Bog znołł w wielkiej ćierpliwóci naczynia gniewu/ ná łtrácenie przypráwione. *WujNT 557, Rom 9/22*.

bibl. »mdłe (*a.* mdlejsze, *a.* słabsze) naczynie (nie wieście)« = *kobieta; infirmiorum vasculum muliebrum Vulg (4)*: wiem ia miła corko że wy biáległłwki/ Będác thák mdłym naczyniem częłto vpadacie *HistLan C4v; CzechRozm 241 v*; Piotr S. náucza męże/ áby oni z żonámi łpołem miełzkáiąc/ wyrządźáli im chęc iáko to mdlełżemu naczyniu niewiełciemu. *WerKaz 287; WujNT 1.Petr 3/7*.

bibl. »naczynie miłosierdzia, łaski« = *zasługujące na łaskę; vas misericordiae Vulg (3:1)*: áby okazał hoyność chwały łwoiey/ nád naczynim miłosierdzia *Leop Rom 9/23; RejPos 74 [2r.]*; *WujNT Rom 9/23*.

bibl. »naczynie (ku uczciwóci *a.* na chęc) poświęcone, piękne« = *vas in honorem sanctificatum Vulg (4:1)*: *BibRadz 2.Tim 2/21; BudNT 2.Tim 2/21*; [*św. Eufrozyna*] daná iełt nieiákemu Agápiułzowi/ człeku w rzeczách Bołkich biegłemu [...] żeby on iáko z grubey gliny naczynie piękne y łtołu Páńłkiego godne vczyńił. *SkarŻyw 14*; [*kto by się od heretyków*] á pewno y od zaráźliwey náuki ich oczyłcił: że ten będzie naczyniem poświęconym y pánu vżytecznym. *CzechEp 31; WujNT 2.Tim 2/21*.

bibl. »naczynie szkarade, ku zalżywóci« (1:1): że łię żáden ná Bogá łłufłnie łkárzyć nie może/ iż z gliny rodźáiu ludzkiego niektore odrzuca/ ktorzy łą naczynie ku zelżywóci. *WujNT 556; SkarKaz 353a*.

bibl. »naczynie wybrane, przebrane, obrane« [*w tym o św. Pawle (13)*] = *vas electum Vulg [szyk 14:3] (11:5:1)*: *Leop B2*; Rácźże łobie vczyńić z nas to przebráne náczyńie łobie *RejPos 286v, 74, 283, 284v; RejŻwierc 177v; RejPosRozpr b4*; mowł Piotr [*do Pawła*]: Zegnam ćię naczynie wybráne/ Doktorze łwiátá włzytkiego. *SkarŻyw 601, 82, 168, 172, 196; ReszPrz 92*; Do tego ćię y w nowym

Teftámenćie Páńfkim/ zá rękę práwie wiedźie wybráne naczyńie P. Chryśtuśowe/ Páweł Apośtoł *LatHar* + 2v, 127; ábowiem ten mi ieft naczyńiem wybránym: áby nośił imię moię przed narody y krolmi y fynty Izráelkimi. *WujNT Act* 9/15, Aaaaaa2.

Szereg: »naczynie a sąd« [szyk 2: 2] (4): A ták tu może być wielką pociechá tym/ ktorzy ábo w vpadkoch/ ábo w przygodach leżą/ [...] nádziewáiąc lie/ iż fą przeyrzeni ná fąd á ná naczyńie miłofierdzia Páńfkiego *RejPos* 74, 74, 284v, 285v.

4. fizjolog. Narzqdy, członki ciała ludzkiego (15): Przychodzi też ta niemocz ze mdłóci y z wielkiej wilgotności członkow/ albo naczyńia: w ktorým bywa zachowawano męzkie nafienie. *FalZioł* V 11v, II 6b; [ręce] fą naczyńie wżytkim inżim członkom požiteczne. *GlabGad* D3; ktore [białe głowy] długie nogi maią godnieyfe fą ku rodzeniu, dla przeftworu takowego naczyńia ktorego miarę połowicza ftopy vkazuie. *GlabGad* P7, C4v, D6v.

Wyrażenia: »naczynie głosu« (3): Czemu ryby nie dzwięczą. Odpo. Bowiem one nie maią ani płuc ani fercza ani też infe⁸⁰ naczyńia głófu *GlabGad* D, C8, D.

»naczynie ku karmieniu« = *piersi* (1): Czemu otroci nie miewaią wielkich ciczow Odpo. Bo wiem [...] im nie trzeba takowego naożynia [!] ku karmieniu płodu. *GlabGad* D7v.

»naczynie męskie« = *priapus Murm, BartBydg; coles, mantula, muto, penis, pyga, veretrum Murm; membrum viri BartBydg* (3): *Murm* 61; *BartBydg* 123; Nozdrze fubtilne á niewielkie znamio: człowieka dowcipnego/ [...] iedno iż małe naczyńie męskie miewa. *GlabGad* O.

»naczynie powonienia (a. powoniana)« (2): Czemu fą tak wielkie dziurki w nofie. Od. dla łączneyfzego wychodu wiatru wonniających rzeci do naczyńia powonienia *GlabGad* B7v, B8v.

5. Okręty łódź (3): Bledá žiemi cieniowi fkrzydelnemu kthora ieft zá rzekámi Murzyńfkimi/ kthora fle ná morze pofly: á w naczyńiu z łitowia [*in vasis papyri*] ná wody. *Leop Is* 18/2.

Wyrażenie: »naczynie wodne« = *instrumentum aquaticum JanStat* (2): [*Igor Rurykowicz*] wielką mocą do Konftantinopolá ciągnął/ máiąc s łobą po piętnáście kroć tyfiąc okrętow/ y inżzego naczyńia wodnego *StryjKron* 121; GDyby fzláchćic [...] wżiałby poddánym y kmiećiom cudzym rzeczy iákié/ álbo śięci/ álbo iákié naczyńia wodné ná rzéce/ álbo ná innych mieyfcách. *SarnStat* 682.

Synonimy: 1. narzędzie, instrument, przyprawa, sprzęt, statek; 2. sąd, statek; 4. członek; 5. statek.